

İsa HƏBİBBƏYLİ

*AMEA-nın birinci vitse-prezidenti,
Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun
direktoru, akademik*

Ümumiyyatla, adəbiyyatın darindən dərk etmek və arasdırıb öyrənmek üçün zəruri oları bərə nişq istəmət vardır ki, bununla- rın sırasında odəbiyyat tarixçılığı, adəbiyyatın nazaryəsi və müqayisili odəbiyyat-tarixçiliyi nüshasına yanısı, ham da adəbi tənqid baxımdan təhliləri və deyərləndirmələrin xüs- süsə üməhəyyiti vardır. Odəbiyyatın nazary- yaşılıcılığında fəktiv qəbul olunan bələdçi metodologiya vardi ki, adəbiyyatın tarixi gedişinə və ananalarının bilmədən onun güzəmmələri nüvviyyətinə vətəndənə müraciət etməsi.

rimiştir. Dogrurudur, sovet ideologiyasının son yaşamları dövründen de homin ideologiyası aqş şöküldü qarşı çıxmışdan həm böyük adəbiyyat, həm de böyük adəbiyyatlaşmış yollarında çarpışan yaşlılaşdırma və alımımızı et olamamışdır. Mosolən, akademik Homid Arash, hələ Stalin dövründə, 1950-1951-ci ilərə qədər xalqının Ata kitabı olan "Kitabi-Dədə Qorqud" qastanən Azərbaycan kommunistlərinin qurulayı, vo partiya faalları yığıncağı kimi mötəbor yığınçalarında dövlətə səviyisindən tənqid olundular zaman bollıñ bir temkinli elmi mövqeyindən dönməyərək bu adəbi abidənin heç da direktiv şənndlərdə deyildiyi kimi, Azərbaycan xalqının dilinə və hayat tərzinə yad olmadığının bildirən mövqeyindən dönməmişdir. Görkəmlü elm xadimlərinən Məmməd Arif Dadaşzadının, Heydər Hüseynovun, Mikayıl Rəfəlinin, Abbas Zamanovun, Müraciətçi Celal Paşayevin, Əbdülzaləl Domircızadənin Azərbaycan dilini və ədəbiyyatına, içti-mai fikrimizinkin işinə həsr edilmiş tödiqatlarında gərciklikin payı ideoloji tödiqlilərin miqyasından çox olmuşdur. Yaxud bütün ideoloji çatılıklarla baxmayaraq, Məmməd Cəfər Coforov XX əsrin qırx-oşuncu linci illərində ciddi elma əsaslanan böyük adəbiyyatlaşmış əsərlərinin yaradılmasına münükünüyüñ isbat etmişdir. Yaşarın Qarayevin XX əsrin almış-səksəni illərində meydana çıxmış tödiqatları nəzəri cəhətdən sovet dövrünün ideoloji sedalarının adıbyub keçən əsərlər olaraq elm-i-ədəbiyyat mühitində gerçək adəbiyyatlaşmanın real havasını yaratmış, sönməyo qoymamışdır.

Bütövlükde, Azərbaycan adəbiyyatı-nashında adəbiyyat tarixçiliyinin icmə-lıq, salnaməçlik və təsvirçilik istiqamətində formalşılmış formata diqqət mərkəz-zinə çəkilmişdir. Buna baxmayaraq, Azərbaycan alimlərinin sayıları ilə yaradılmış Elmlər Akademiyası tərəfindən hazırlanmış icməlikdilər "Müxtəlif Azərbaycan adəbiyyat tarixi" (1943-1944) və üc cildlik "Azərbay-can adəbiyyat tarixi" (1957-1960) asasında, ədəbi şəxsiyyətlər haqqında real elmi to-savvır yaradın hamıyyəti elmi əsərlər-ki meydana çıxmışdır. Aradan yetmiş il-dən çox keçməsinə baxmayaraq, həmin adəbiyyat tarixləri bəy gün mühüm elmi mənbələr kimi qəbul olunurlar.

Fikrimizce, keçmiş sovet ideolojisiyan daha çok adəbi tənqidin inkişafını təsir etdirməmişdi. Adəbi tənqid parıd tətbiyinin adəbiyyatı və incəsanat üzündən nəzəratçı funksiyasını yerinə yetirmək vəziyyətin doğruluğunu təsdiq etməmişdir. Sovet həkimiyətiyin 1972-ci ilə qədər olduğunda "Adəbi-bədii tənqid haqqında" ki qərarın adəbi tənqidin inkişaf etdirilməsi yolu ilə adəbiyyatın daha da gücləndirilməsi və genişləndirilməsinin tömən ediləcək masinə hesablanmış direktivənən ibarəti, buradanın avval olsun, da partiya adəbi tənqid silahından yeri goldikcə öz məqsədən təqribən istifadə etmişdir. Xalq şair Süleyman Modur "Vurğunun "Anaran" dramanına və "Ayğun" poemasına, Anarın "Ağ liman" povesti, Sabir Əhəmidin "Dünyanın arşını" Mövlid Süleymanlınin "Deyirman" romanlarına qarşı yörənlidilmiş kampaniyalar, həm dövrlərinde adəbi tənqidin ideoloji missiyasından lazım olduqda yararlanıldığıñın göstərməkdir. Tənqidin ideoloji cəbhənin osas silah funksiyasının doğru istiqamətləndirilməsi elmi-adəbi mühitdə səsli lojii yəhudi tənqidin meydənında genişləndirilmişdir. Lakin belə çatın ictimai-siyasi şəraita Azərbaycanın normal adəbi tənqidini da yaramıv və inkişaf etmişdir. Adəbi tənqid sahəsində akademik Kamal Talibzadənin adı, ilə bağlı olun məktəbin tənzif tarixi

Bütövlük

xi ve cari adəbi tonqid sahinosundan oldu etdiyi elmi nüaliyyətləri adəbi tonqid sahinosundan partiya nozarətin üstülyən asorlardır. Altmışlıncılar adəbi nosli bütövlikdə odibiyata, adəbi prosesin böyük canlılıq gotirmişlər. O zaman cəvad yazıçılara olan Ananə Elçinin hom adəbi tonqid sahinosunda fəaliyyəti gəstərmələr, Yaşar Qarayev, Şamil Salmanov, Akif Hüseynov, Asif Əfəndiyev və başqlarının gerçək adəbi hadisələrdən çıxış etmək yaxşıqları osorlar tonqidində partiya nozarətin tilsimini qırmaq imkanını yaratmışdır. Bundan sonra Azərbaycanın adəbi tonqidində XX əsrin yetmiş-səksəninci illərdə artıq yenil nosil olmuş goləmişdir. Aydın Məmmədov, Nadir Cabbarov, Nizami Gəfərov, Sırıldızlı Alışanlı, Vilayət Quliyev, Vəqif Yusifli, Nizamzadə Şəmsizləşdirdi, Təhrən Əlişanoglu, Əsəd Cahangir və başqlarının adəbi tonqidə gelişmiş ideoloji tonqidin arxa plana keçmesi ilə necətonlilikləndir.

Müsteşkililerinden keçirilmekde davam eden "Ödabi proses" yaradıcılık müsabakaları ilk növbədə adəbi təqib sahəsində keçmiş onənəni bərpa etmisi və yenidən təriix mərhələsinin osasını qoymuşdur. Nizami Gəncəvi adına Ödəbiləyit İnstitutundan üzün sütun üzerinde illik fasilələrin sonuna keçirilmiş "Ödabi-proses-2013" yaradıcılıq müsabavırınsı yenə tarixi epoxanı dañıl otoniqidən parolunu vermişdir. Giriş morozuslu (İsa Habibbəyli), "Iljin odobi monzoros" idməsi (Vaqif Yusifli) başqa cemi yeddi məşhur müsabavırı: "2013-cü ilin seir" (Nörgiz Cabbarlı), "Bədii nəsir" (Şəhla Şirəfova) "Təfəkkir və adəbi proses" (Rahid Ulusel), "Dramaturgiya" (Aydın Dadaşov), "Bədii torcum" (Fikrət və Oğurzırohmanova), "Bədii publisistika" (Elçin Mehraliyev) "Conub" Azərbaycanda adəbi mühit" (Esmirna Fuad) başlanan "Ödabi proses-2013" ilə artıq sovet dövründə "Ödabi proses"ının sadəliyi fath olunmuşdu. Bir il sonra 2015-ci ilde keçirilmiş "Ödabi proses-2014"da merzulərin sayı 15 olmaqla poeziya iki istiqamətə - şeir və poemalar lızır, nəticə üş jan: hekayə, povest və romanları ehə etməklə, uşaq adəbiyyatı, adəbi gənclik do olavo edilmişlik yaradıcılığı müşəvvarışının yeni bir formatı meydana qoymuşdur. Beləliklə, adəbi prosesin dənha genis işi osası toqqudumına doğru hərəkat başlanmışdır. "Ödabi proses-2015" bu

meyli daha da qüvvətləndirib möhkəmləndirmişdir. Həm o da ifadə olaraq "Ödobi proses" müşəvirlərində dönlənmiş elmi moruzolar sadəcə olaraq poeziya, nəşr, dramaturgiya, oda tonquş kimi yaradılıq is-tiqamətinin adalarının qeyd edilmişsi ilə yox, bu da fəsəjlər üzrə problem moruzolarının dönlənilməsi təmin olunmuşdur. "Tarixi janrı həqiqətləri" (Tehran Əlişanoglu), "Soni axıtarımları, poeziya" (Elnar Akimova), "Çağdaş dövrün roman və naticləri" (Norgiz Cabbarlı), "2015-ci ilin ödəbi manzaraşında povesi janrı" (Aynur Xolilova), "Həkayənin indiki zamanı" (Matanot Va-hid), "Bölgölardə ödəbi həyət" (Vaqif Yu-sifli), "2015-ci ilin ödəbi inkişafında gəl-lik faktoru problemləri, axıtarıslar (Lala Ha-sanova), "Satira, yoxsa satirazlılıq" (Saadat Vahabova), "Cənubi Azərbaycanın ödəbi proses" (Parvana Məmmədi) kim elmi moruzolar "Ödobi proses" müşəvirlərindən icmal təqnidindən monoqrafik tonquş doğ-ru bir yem addımı atılmış ilə natiçolon-qırdı. Beləliklə, sonəv dövründən ödəbi təqnidir. Seminarlar problem məsələlərinin müzakirəsinə həsr edilmiş yaradılıq mü-shəvirlərinə çevrilmişdir. Deməli əslinde "Ödobi proses-2015" ilə hərəkət yaradılıq müşəvirlərindən ödəbi prosesin gedisi və problemlərinə həsr olunmuş elmi konfrans keçidinən sonra qoyulmuşdur.

Lakin "Ədəbi proses -2015"-dan başlayaraq "Ədəbi proses" kitabları elmi konfraqmalarından cənub monografik tədqiqat asarı soviyyəsinə çatdırılmışdır. Ona görə də biz 2016-17-ci illəndə etibarın çap olunmuş "Ədəbi proses" materiallarının kollektiv monografik tədqiqatlar kimi qismiyənləndir. Sözün həqiqi monasında 2017-2018-ci illərin Ədəbi proses materialları müstəqillik dövri Azərbaycan ədəbiyyatı tarixinin icmali fasilələri töşü başlığıylar. Hər haldə müstəqillik dövri Azərbaycan ədəbiyyatının çox cəhəti gedidir. "Ədəbi proses" materialları olmadan arzu edilən yüksək elmi-nəzəri soviyyətə yazıl hərəkətlərlə çötürənlər. İndiki soviyyəyadə "Ədəbi proses" materialları yeni tarixi epoxann mühüməldilər. Ədəbi təngidliliklərə malikdir. Bu, ədəbi-təngidlilik ədəbiyyat nozariyyəsinin üzvü sintezi asasında yaşılmış mükəmmal ədəbiyyat tarixi öncəklərdir. Bu öncəklər yaradılmışmasında azərbaycanlıcılıq ideyaları və gerçik elminə nəzəri prinsiplər asas meyarlar olmuşdur. Təsəddüfi deyildik ki, 2017-ci ilin ədəbi prosesi: "İtemal təngidindən monografik dorliniya" adlandırılmalıdır. Ədəbi prosesini axarını ayıq gözəl müşayiət edən və ona bələdiqlik edən ədəbi təngidin dorin nozari tohilinə qarşılıqlı olasısından yugurlan "Ədəbi proses" yaradıcılıq müsəvərkarlınlığı materialları ciddi elmi tədqiqatları kimi qəbul olunur. Ədəbi proses hərəkatının yeni tarixi morfoloşisində, 2013-2019-cu illər üzrə ötən yeddi ili poeziya, nəs, dramaturgiya, ədəbi tənqid, usaq ədəbiyyatı, publisistika hərəkətinə icmalişlərin ayrı-ayrılıqla kitab halında çap etdirilmək müstəqillik dövürünün ədəbi gedidistinjan janrlar asasında bütün və sistemli monzorosinus yatacaktır.

ve genişlik

ratmaq mümkündür. Poeziya: 2013-2019; nosr: 2013-2019, adəbi təqnid: 2013-2019; dramaturgiya: 2013-2019 və sair kimi kitablar yaratmaqlı dövrün janrlar üzrə monografik elmi darkino nəil olmaq olar. Ona görə də "Ədəbi proses" yaradıcılıq müşavirəsinin materialları müstəqil dövrü Azərbaycan adəbiyyatının tam, bütöv və ümumiyyətli obrazını canlandıran monografik tədqiqatlar kimi mühüm əhəmiyyətli malikdir. Bu monada "Ədəbi proses - 2017" yaradıcılıq müşavirəsinin səsləndirdiyi kimi "Ədəbi proses" materialları Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin qurultaylarının janrları üzrə elmi hesabatlar, yaqud etmaları səviyyosunda soyulur... Toraddə etmədən demok olar ki, "Ədəbi proses" yaradıcılıq müşavirəsinin materialları bu forumun bütün iştirakçılarının, xüsusun cəlbi nəstən adəbi-təqnid əsərlərinin vahid çoxcildikliyi kürsüyündə. Beləliklə, təqnidlik missiyası üzündən qurulmuş adəbi proses 2017-ci ildə sənki adəbi təqnid monografik səviyyəyə ümumişdir. Ona görə də 2017-ci ildə adəbi prosesini 1976-ci ildə görkəmləri təqnid və adəbiyyatın Yasa Qarayevin baylığı, 1984-ci il qədər davam etdirildiyi wəhənət, otuz ildən sonra, 2014-ci ildə yenidən bərpa edilib, müstəqil dövlətçiliyi ideallarını və elmi gərgilik osasında qurulan "Ədəbi proses" horəkatının yekunu həsab etmek olar. Bu, iki əsrin iki nəslin adəbi təqnidinin hər ikisi ideologiyann, kommunist ideologiyası və azərbaycanlı ideysi möhtiməti özüntüfdə etmək baxımından bütün enerjisiyi və istedadını böyük elm və adəbiyyat idallarına həsr etmiş adəbiyyatlaşmış zakasının böyük bir dövrəki iştirakının mühüməlləf fi-nalıdır.

Beləliklə, 2018-ci ildən Azərbaycanda "Ədəbi proses" horəkatında yeni dalğa başlamışdır. Kəçən ilin yaradıcılıq müşavirəsində deyildiyi kimi, "adəbiyyatda gedən proseslərin yeni adəbi axınları və adəbi cərəyanlara əlaqəli təqnidi və təqdim olunması...adəbi prosesin icmalını yaratmaqdan onun dərin nozari şəhərində keçməyə doğru bas vermiş inkisaf" öz növbəsində "Ədəbi proses" horəkatında yeni dalğan meydana çıxmışdır. Bu isə təqnid və adəbiyyatlaşmışda qədər proses profesionalları seviyyəyində konseptual elmi hesabatlar təqdim edən Elnər Akimovun müraciət bütövlük 2019-cu ilin adəbiyyatının bütün genişliyi və dorinliyi ilə dərk olunmasına əzar verir. Profesional nosr və poeziyə təqnidində kimi qəbul olunan Vəqif Yusiflinin ömründə ilk dəfə müraciət etdiyi dramaturgiya həsr olunmuş məruzəsi dədidi əsni səviyyədən almışdır. Nərgiz Cabbarlının zamana, Aynur Xəlilovanın prosesi, Nərimin Cahangirovanın hekayə janrıma, Esmira Fuadın poemaları, Cəvansıh Yusiflinin adəbi gənciliyi, Qurban Mırzəzadənin təqniddə adəbi portret janrına, Elçin Mehrəliyevin bedii publisistikaya, Mehman Həsənovun eessi janrına, Lalo Həsənovun rəsulidili Azərbaycan adəbiyyatına, Gülnar Qomborlı və İlham Əhmədovun uşaqlıq adəbiyyatına, Salida Şorifovanın adəbiyyat tarixçiliyinə, Pərvənə Məmmədlinin Conubədə adəbi prosesə, Gülbənə Babayevanın satrayı, Zəkulla Bayramovun "Ədəbiyyat" İnstitutundan odəbi prosesə, Morcan Sofiyeva, Xəmîn Zairova, Eşqano Babayeva və Bosiro Ozizliyevanın odəbi əlaqələrindən hər bir haqqında ayrıca söz açmaq imkanı yaranan ciddi adəbiyyatlaşmış nümunələridir.

"Ədəbi proses-2019" Azərbaycan adəbiyyatlaşmış elmində "görünməz dalğa" kimi təzahür edən yeni elmi mərhələnin qurulması və təqnid və təqdim olunması, "adəbi proses-2019"-da "Sosial şəbəkə adəbiyyatı" mövzusunda elmi morozunun dinlənilməsi tam

olunan morozulorın demok olar ki, hamisində adəbi proses əsasən dərin nozari təhlilər və geniş elmi ümumişdirilmələr səviyyosunda təqdim olunur. "Adəbi proses"çilər sənki adəbi prosesi nozori cohdan dəyrənləndirmək yarışına çıxmışlar. Yaxşı cohdörd ki, adəbi prosesin qıymətləndirilməsindən nozori darinlikin geniş elmi dəyinagöyrə bir-birini tamamlayır. Yeni nosr adəbiyyat nozoriyyətçiliyini məvqeyinə çıxmış Maral Yaqubovanın "Bədii nosr nozoriyyə işığında" adlı məruzəsinin ifadəsindən səslenən "nozoriyyə işığında" ifadəni geniş manadı büürlükli "Ədəbi proses-2019" yaradıcılıq müşavirəsinin cəmi materiallarının aparcı xüsusiyyəti kimi təzahür edir. Nəzəriyyəcilik bedi matninin daxili mənqiqindən, adəbiyyatda gedən təkmil proseslərdən çıxaran elmi nöticələr arasında keyfiyyat dayışmaları səviyyəsindən təzahür edir. "Ədəbi proses" horəkatının bütün tarixi arzında ilk dəfə olaraq 2019-cu il həsr olunmuş yaradıcılıq müşavirəsində professor Tahirə Məmmədin "Ədəbiyyat nozoriyyəsi" adında məruzə ilə çıxış etməsi de təqnid və adəbiyyatlaşmışda genişlənməkədən nozori darinlik və genişlik dövrünün əhəmiyyəti adımlardandır.

Tehran Əlişənoğlu "Ədəbi proses-2019" yaradıcılıq müşavirəsinde adəbi təqnidin realşdırılmasına nailiyyətləri ilə yanşıya, problemləri ilə birləşik yüksək peşəkarlıq səviyyəsindən təqdim etmişdir.

İlərən bəri "Ədəbi proses" in ümumi mənzərasına dair konseptual elmi hesabatlar təqdim edən Elnər Akimovun müraciət bütövlük 2019-cu ilin adəbiyyatının bütün genişliyi və dorinliyi ilə dərk olunmasına əzar verir. Profesional nosr və poeziyə təqnidində kimi qəbul olunan Vəqif Yusiflinin ömründə ilk dəfə müraciət etdiyi dramaturgiya həsr olunmuş məruzəsi dədidi əsni səviyyədən almışdır. Nərgiz Cabbarlının zamana, Aynur Xəlilovanın prosesi, Nərimin Cahangirovanın hekayə janrıma, Esmira Fuadın poemaları, Cəvansıh Yusiflinin adəbi gənciliyi, Qurban Mırzəzadənin təqniddə adəbi portret janrına, Elçin Mehrəliyevin bedii publisistikaya, Mehman Həsənovun eessi janrına, Lalo Həsənovun rəsulidili Azərbaycan adəbiyyatına, Gülnar Qomborlı və İlham Əhmədovun uşaqlıq adəbiyyatına, Salida Şorifovanın adəbiyyat tarixçiliyinə, Pərvənə Məmmədlinin Conubədə adəbi prosesə, Gülbənə Babayevanın satrayı, Zəkulla Bayramovun "Ədəbiyyat" İnstitutundan odəbi prosesə, Morcan Sofiyeva, Xəmîn Zairova, Eşqano Babayeva və Bosiro Ozizliyevanın odəbi əlaqələrindən hər bir haqqında ayrıca söz açmaq imkanı yaranan ciddi adəbiyyatlaşmış nümunələridir.

Eyni zamanda, yeno də "Ədəbi proses" horəkatının toxumdan yarmı ərslək tarixinə birinci dəfə olaraq "Ədəbi proses-2019"-da "Sosial şəbəkə adəbiyyatı" mövzusunda elmi morozunun dinlənilməsi tam

yeni hadisə olub, təqnid və adəbiyyatlaşmış yeni dövrünün genişlənməkədən olan məqyasını tövəvür etməyə imkən yaradır. Cavan sər və təqnidçi Qısmət Rüstəmovun "Ədəbi proses-2019"da dinlənilən "Sosial şəbəkə adəbiyyatı" adlı elmi məruzəsi Azərbaycan adəbiyyatlaşmış elmində böddi yaradıcılıq proseslərinin genişlənməsi üçün təqnidlərinin təqniddəki birinci elmi nozori dəyrənləndirməsi kimi olmayıdadır. Həsab edirəm ki, "Sosial şəbəkə adəbiyyatı" məruzəsinin ardıcılıq cəqədə adəbiyyatın realşdırılmasında qədəm qədəm özünəməxsus reallıqlarına həsr olunmuş kitablar, dissertasiyalar, məqalələr meydana çıxmışdır. Eyni zamanda, "Ədəbi proses-2019" yaradıcılıq müşavirəsinin onlayn formada keçirilməsi də böyük və davamlı adəbiyyatlaşmış hərəkatının tarixinə düşən föhrədir. Pandemiya dövrünün yaradıldığı möhdüyyətlərin noticəsindən meydana çıxmış onlayn konfranslarda həm elmi tədbirlərin həyata keçirilməsinin genişlənməni üçün təqnidlərin dəvəti təqdim edilmişdir. Onlayn yaradıcılıq müşavirəsində pandemiya dövrünün başlanması ilə zəruri istəblətə çevrilmiş yeni təpki təqnidlərdir, o da, çətin sərətədən olsa, elmi inkişaf etdirməyin reallıqlarını mühičət götərən yaddaqalan nadisdir. UZM programları ilə az vəzifəli sərf etmək və vaxt qazanmağı beynəlxalq elmi konfranslar təşkil etməyin uğurla sınadən çıxırılmış onlayn konfransların perspektivindən dənədən hədəniflilikləcəyin meydən açır.

Ilk dəfə olaraq, Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutundan konarda fealiyyət göstərən təqnid və adəbiyyatlaşmışların "Ədəbi proses - 2019" yaradıcılıq müşavirəsində məruzə ilə çıxış etmələrini böldü. Həzirdə müsəlman qədəm qədəm özünəməxsus reallıqlarını möhdüyyətlərin təqniddən sonra, elə dənədən hədəniflilikləcəyin meydən açır. Həsab edirəm ki, "Ədəbi proses" in Baş redaktoru, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Azor Turan və "Ədəbi proses" in materiallarının artıq yedincisi kiab halında nəşr etməkədən sonra "Hədəf nəşrləri"nin təsisçisi, yazıçı-ədəbiyyatşunas Şəmali Sadiqə dərin minnətdarlığımı bildirirəm. "Ədəbi proses" Yaradıcılıq müşavirələri Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunda yaranıb inkişaf etməkədən sonra, məhz adını cəkdiyim yaradıcılıq qurumlarının, onların rəhbərlərinin, ali məktəblərin, digər mətbəuat orqanlarının və sosial media, özəl neşriyyat rəsmilərinin və temsilçilərinin birgə iştərəfə ilə dənədən hədəniflilikləcəyin meydən açır.

Bəs redaktorunun mütəfəkkir elmi-ədəbi düşüncəyə malik olan Azor Turan olduğunu "Ədəbiyyat qəzeti"nin iso artıq üçüncü dəfə "Ədəbi proses" Yaradıcılıq müşavirəsinin materiallarında ibarət xüsusi buraxılışlı geniş oxucu auditoriyasına təqdim etməsi Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunun layihəsinə dostokluñ, adəbiyyatlaşmış elminin dənədən hədəniflilikləcəyin meydən açır. Baş redaktorunun mütəfəkkir elmi-ədəbi düşüncəyə malik olan Azor Turan olduğunu "Ədəbiyyat qəzeti"nin iso artıq üçüncü dəfə "Ədəbi proses" Yaradıcılıq müşavirəsinin materiallarında ibarət xüsusi buraxılışlı geniş oxucu auditoriyasına təqdim etməsi Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunun layihəsinə dostokluñ, adəbiyyatlaşmış elminin dənədən hədəniflilikləcəyin meydən açır.

Azərbaycan Yazıçılar Birliyi ilə birləşik virtual adəbiyyatın inkişaf problemlərini, onun real adəbiyyatla, mäsələ adəbi proseslə əlaqələndirilməsi məsələlərinə həsr olunmuş xüsusi bir seminarın, müzakirənin keçirilməsinə cəhιyə vاردır. Artıq adəbi prosesə və ümuman adəbiyyat yəlñız næriyyatlarda, qəzət və jurnalarda nosr olunan bədii adəbiyyatın istinad etməklə qıymət vermək məsələsi bərəfətə yanaşmaq deməkdir. Sosial şəbəkə adəbiyyatı da in-de-faktō Azərbaycan adəbiyyatının üzv tərkib hissəsidir və biz istər-istəməz bəti istiqamətdə yaranan adəbiyyatın münasibətində də vəhid elmi mövqədən çıxış etməyə bərəfət. adəbi-elmi mühitdə, xüsusi böyük maraq doğurmuş Rosad Məcidin "Qələmçəsəz yaşlıları" kitabı və dəvət etməklə olan həmədən bədii-publisist silsilə sosial şəbəkə adəbiyyatının adəbi proses yəlñız xaç yox, həm də ciddi adəbi yeniliklər tətbiqini ýani şəkildə nümayiş etdirir. Həzirdə sosial şəbəkə adəbiyyatının təhlili edilən yaradıcılıq məzənnəsi, istiqamətləndirilməsi, müsəlman adəbiyyatlaşmış elminin bərəfət və vəzifəsidir. Hətta belə həsab edirəm ki, bərəfət özünməxsus xüsusiyyətlərə malik olan sosial şəbəkə adəbiyyatının tədqiqatçılarını və tanqidçilərini yetişdirib formalşdırımda qardaşdır dənədən hədəniflilikləcəyin meydən açırdır.

Göründüyü kimi, "Ədəbi proses - 2019" yaradıcılıq müşavirəsinin təqnid və adəbiyyatın nozori soviyyət və keyfiyyət dayışıklılıqları ilə müşayiət olunan yeni elmi dəlgən dənədən hədənifliliklərini xarakterizə olunur. Dərlinlik - na-zari soviyyət, genişlik - iso elmi dəyinagöyrəsi, səciyyələndirən prinsiplərini təqnid və adəbiyyatlaşmışın keyfiyyətini və miqyasını müəyyən etməyəcəkdir. Bu, adəbiyyatlaşmış elminin başlanmış yeni dəlgən dənədən hədəniflilikləcəyin meydən açırdır.

Ən sonda Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutundan dəvətli layihəsi olan "Ədəbi proses" hərəkatına xüsusi dəstək verən Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin sədri, Xalq yazıçısı Anara, Yazıçılar Birliyinin katibi, "525-ci qəzet"in Baş redaktoru Rəşad Məcid, "Ədəbiyyat qəzeti"nin Baş redaktoru, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Azor Turan və "Ədəbi proses" in materiallarının artıq yedinci kiab halında nəşr etməkədən sonra "Hədəf nəşrləri"nin təsisçisi, yazıçı-ədəbiyyatşunas Şəmali Sadiqə dərin minnətdarlığımı bildirirəm. "Ədəbi proses" Yaradıcılıq müşavirələri Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunda yaranıb inkişaf etməkədən sonra, məhz adını cəkdiyim yaradıcılıq qurumlarının, onların rəhbərlərinin, ali məktəblərin, digər mətbəuat orqanlarının və sosial media, özəl neşriyyat rəsmilərinin və temsilçilərinin birgə iştərəfə ilə dənədən hədəniflilikləcəyin meydən açırdır.

Bəs redaktorunun mütəfəkkir elmi-ədəbi düşüncəyə malik olan Azor Turan olduğunu "Ədəbiyyat qəzeti"nin iso artıq üçüncü dəfə "Ədəbi proses" Yaradıcılıq müşavirəsinin materiallarında ibarət xüsusi buraxılışlı geniş oxucu auditoriyasına təqdim etməsi Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunun layihəsinə dostokluñ, adəbiyyatlaşmış elminin dənədən hədəniflilikləcəyin meydən açırdır.